

става все по-рутинна. Те обаче биха имали основание да се гордеят много повече, ако са ефективни проектанți, организатори и реализатори на СИ.

При проектирането на едно съвкупностно изследване работата съвсем не е рутинна. Тъкмо напротив - тя е изследователска и творческа. И по самата си същност проектирането изисква **иновативно** мислене и поведение на проектантите. Защото тук специалистът статистик е длъжен да търси отговори на много и **съществено важни** въпроси - такива, от които зависи и оптимизирането на конкретния проект, и успешната организация и провеждане на самото изследване, и качеството на произведените информационни продукти, и изобщо ефективната дейност на статистиците. Става дума за ефективното проектиране на производството на статистическите информационни продукти. И тъкмо това налага необходимостта от търсене на нови идеи и по-ефективни решения.

Материята за проектиране на статистическите изследвания дълго време е била и все още остава **недоразвита**. И с изключение на малки фрагменти от нея, тя практически липсва в преподаването. Теми от решаващо значение за ефективността на изследването продължават да отсъстват от преподаването. Например: а) каква може да бъде практическата цел на едно съвкупностно изследване, кои са поръчителите и кой ще го финансира; б) от какъв тип са познавателните задачи в конкретното СИ - обслужващи практиката или с теоретична насоченост; в) с кого следва да се провеждат консултации с оглед неговото оптимално проектиране; г) как да се комплектува авторският екип и какви специалисти от предметната област на изследваните обекти трябва да участват в него; д) как да се определят и отграничат съвкупностите, подлежащи на изучаване (съгласно конкретно поставените цели и задачи); е) как да се изберат критериите, обособяващи частите на съвкупността; ж) как да се изберат признаците, по които ще се наблюдават единиците - кои ще бъдат резултативни и кои - факторни; з) кои са най-подходящите за случая измервателни скали; и) критериите, с които се определя дали изследването да бъде изчерпателно, представително или чрез други извадки; й) определяне на стохастичната точност на оценките; к) каква пълнота на обхвата се изисква; л) от какво зависи изборът на макета на разработъчните и окончателните таблици с обобщените данни; м) разработването на проектно-сметна документация; н) как да се разпределят задачите между членовете на изследователския екип и как да се контролира изпълнението им. И всичко това е нужно да се третира през призмата на конкретните цели и задачи. При преподаване на материята за проектиране на СИ трябва да се отделя място и на идеята за разработване на конкуриращи се варианти на проекти с оглед избора и прилагането на